

Sed hoc quam sit verum et rationi consentaneum, ex dictis in secunda sectione constat. Nam, licet de merito fundato in actibus, in quibus homo non operatur quantum potest, nec facit totum quod in se est, magis sit controversum, ac dubium, an statim detur augmentum illi respondens, tamen de merito illorum actuum, in quibus homo facit totum quod in se est, nulla videtur esse posse ratio dubitandi. Præsertim quia etiam de merito actuum remissorum verisimilius est statim habere effectum augmenti gratiæ sibi respondentis, quia meritum de se est sufficiens causa præmii.

6. Quarto, ex eisdem principiis potest amplius explicari hæc perfectio; nam ex illis manifeste sequitur B. Virginem in fine vitæ suæ potuisse tot gradus gratiæ uno actu mereri, quot in toto tempore superioris vitæ, per omnes actus, et modos sanctificationis et augmenti ejus, fuerat consecuta. Quia ille actus eliciebatur ab actu sic intenso, ex tota virtute et efficacia sua, et ex toto conatu, et auxilio sibi proportionato; ergo merebatur per talem actum tot gradus gratiæ et charitatis, quot antea habebat, vel certe plures; ergo multiplicando hujusmodi actus, pene immensum et incomprehensibile erit tale augmentum.

7. *Objectio.* — *Responsio.* — *Objectio.* — *Responsio.* — Contra hanc assertionem nihil invenio quod possit difficultatem parere, nisi fortasse quod aliquibus videri poterit incredibile tale ac tantum augmentum, quia excellentiam ac magnitudinem ejus capere non possunt. Si tamen quis consideret Deiparæ dignitatem pene infinitam, et initium sanctificationis ejus, quod fundamentum habuit in montibus sanctis, seu in culmine sanctitatis, et progressum vitæ ejus admirabilis ac divinæ, non hæsitabit ob admirationem; sed facile (ut existimo) intelliget totam hanc gratiæ perfectionem optime in B. Virginem convenire. Dices: hinc sequi videtur, quemlibet justum, vel sanctum, si aliquo tempore merendo perseveret, præsertim postquam ad perfectionem pervenit, brevi tempore posse consequi ingens gratiæ augmentum; nam principia posita eadem fere proportionem applicari possunt. Respondetur non esse similem rationem, primo, quia reliqui semper habent impedimentum fomitis, et raro operantur secundum totam latitudinem habitum, præsertim si sint valde intensi. Deinde gratia etiam, cum ad eam perfectionem deveniunt, vix attingunt primam gratiam, quam

vel B. Virgo, vel primus Angelus in sua prima sanctificatione obtinuerunt.

8. *Augmentum charitatis et gratiæ Virginis in fine vitæ quantum.* — Dico secundo: probabiliter credi potest B. Virginem consecutam esse plures gradus gratiæ et charitatis, quam sint in omnibus sanctis hominibus et Angelis, etiam collective sumptis; itaque si mente concipiamus ex multitudine gratiarum Sanctorum omnium unam intensissimam gratiam consurgere (quod solum explicandæ rei gratia dictum sit), non adæquaret intensionem gratiæ Virginis. Conclusio hæc ab Scholasticis antiquisque scriptoribus non disputatur, et ideo fortasse in terminis a nemine reperitur asserta, sicut etiam neque negata est, neque improbata; fit tamen probabilis et verisimilis, tum testimoniis et conjecturis adductis in prima conclusione, tum etiam iis quas nunc adjiciemus. Primum enim Sancti Patres, ubicunque loquuntur de gratia Virginis et gloria (perinde namque est), tam magnifice de ea sentiunt et loquuntur, ut non solum prædictam perfectionem, sed majorem etiam illi tribuere videantur. Ildephonsus, ser. 2 de Assumpt.: *Sicut est incomparabile quod gessit, et ineffabile quod percepit, ita est incomprehensibile præmium gloriæ, quod meruit.* Andreas Cretensis, sermone de Dormitione Deiparæ, talem ac tantum dicit esse statum gloriæ Virginis, *ut quia nec discerni possit, honoretur silentio.* Et infra: *Quæ habes cum aliis non comparabilem appellationem, quæ excepto Deo solo es omnibus altior.* Ac denique concludit: *O sancta, et sanctis sanctior, et omnis sanctitatis sanctissime thesaur.* Petrus Damianus, serm. de Assumpt.: *Virgo, inquit, inter animas Sanctorum et Angelorum choros supereminens, et evecta, merita singulorum et omnium titulos antecedit; ubi illæ duæ particulae, singulorum, et omnium, energiam aliquam habere videntur; et ibidem, ita dicit superare Virginem alios Sanctos in gratia, sicut sol in luce et claritate stellas excedit; ac tandem de eadem Virgine sic loquitur: In illa inaccessiblei luce perlucens, sic utrorumque spirituum habebat dignitatem, ut sint quasi non sint, et comparatione illius nec possint nec debeant apparere.* Et serm. de Nat. Virg.: *Quid grandius Virgine Maria, quæ magnitudinem summæ divinitatis intra sui ventris conclusit arcanum? Attende Seraphim, et videbis quidquid majus est, minus Virgine, solumque opificem opus istud supergredi; et infra: Gloria, quæ eam ex hoc mundo transeuntem exce-*

pit, principium ignorat, nescit finem, de qua nihil aliud possumus dicere, nisi quia gloriosa dicta sunt de te gloria Dei. Et serm. de Annunt.: *Hæc est in quam dulcis Dominus cum omni sua dulcedine supervenit. Cum enim fecerit Deus omnia opera sua valde bona, hoc melius fecit, consecrans sibi in ea reconciliatorium aureum.* Damascenus, orat. 4 de Dormit. Virg., satis post medium: *Dei matris, inquit, et servorum Dei infinitum est discrimen.* Chrysostomus, in liturgia, primum negat aliquid esse in tota rerum universitate, quod cum B. Virgine comparari queat. Deinde eam vocat *incomparabiliter gloriosiore quam Seraphim.* Et in sermone quem Ecclesia refert in festo Nativ. B. Virg.: *Magnum revera miraculum, fratres dilectissimi, fuit semper B. Virgo Maria. Quid, namque illa majus aut illustrius ullo unquam tempore inventum est, seu aliquando inveniri poterit? hæc sola celum ac terram amplitudine superavit. Quidnam illa sanctius? non Prophetæ, non Apostoli, non Martyres, non Patriarchæ, non Angeli, non Throni, non Dominationes, non Seraphim, non Cherubim, non denique aliud quidpiam inter creatas res visibiles aut invisibiles majus aut excellentius inveniri potest.* Nihil ergo Chrysostomus excipit, sive B. Virgo cum singulis, sive cum omnibus Sanctis comparetur. Unde Ephrem, orat. de Laudibus Virg.: *Nulla, inquit, comparatione omnibus superis exercitiis gloriosior, præstantissimum orbis terræ miraculum, omnium Sanctorum corona ob fulgorem inaccessa.* Lauren. Justin., in ser. de Assumpt., apertius inquit: *Merito quidquid honoris, quidquid felicitatis habebatur in singulis, totum abundabat in Virgine. Hinc Sanctorum admiratio de Maria.* Anselmus, de Laudibus Virg., c. 9: *Pura sanctitas et sanctissima puritas piissimi pectoris ejus omnem omnis creaturæ puritatem sive sanctitatem transcendens, incomparabili sublimitate hoc promeruit, ut reparatrix perditæ orbis dignissime fieret, et cætera, quæ subjungit, quæ ad eandem rem confirmandam plurimum valent.* Et hoc ipsum confirmat quod Bonaventura, opusc. de Laudibus Virginis, capite septimo, ex sententiis Patrum docet, Dei gloriam magis in sola Virgine quam in cæteris Dei operibus pure creatis relucere, atque adeo perfectiones omnes, in cæteris rebus divisas ac distributas, in Virgine beata excellentiori modo esse congregatas. Et accommodat verba illa: *Omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat.* Quia omnia flumina gra-

tiarum intrant in Mariam, et dignitatem ejus non excedunt. Unde, *sicut in mari, inquit, aquarum, ita in Maria sunt congregationes gratiarum.* Quod Hieronymi verbis confirmat, dicentis: *Cæteris per partes præstat, Mariæ vero simul se tota infudit gratiæ plenitudo.* Affert etiam id Ecel. 24: *In plenitudine Sanctorum detentio mea; et cum Bernardo sic explicat: Ideo in plenitudine Sanctorum Mariæ detentio fuit, quia in mirifica perfectione sua, plenitudo perfectionis omnium Sanctorum illi non defuit.* Quod postea declarat discurrendo per singulas virtutes, et gratiarum genera; possumus autem eadem ratione per omnes gradus gratiæ sanctificantis discurre; horum enim collectio et congregatio multo magis ad illius perfectionem pertinet. Et ad hoc confirmandum conferre possunt, quibus supra, disp. 3, ostendimus, quidquid donorum gratiæ divisum est in reliquis Sanctis, totum fuisse collectum in Virgine. Quamobrem Hieronymus eam vocat, *hortum deliciarum, in quo condita sunt omnia florum genera, et odoramenta virtutum;* et Petrus Damianus supra, *locum voluptatis appellat, quem Deus omnibus gratiæ ditius cumulavit.*

9. *Objectio.* — *Responsio.* — Secundo principaliter, fit verisimilis conclusio variis conjecturis. Prima sumitur ex dignitate matris Dei, quæ in suo genere est infinita. Nam Deus unicuique dat gratiam accommodatam statui ac muneri suo, ut in principio hujus materiæ explicuimus; sed tota hæc gratiæ intensio ac plenitudo optime convenit cum dignitate matris Dei. Primo, quia illa dignitas est altioris ordinis, et suo modo infinita; unde etiamsi in infinitum illa gratia intenderetur, nunquam excederet terminos aut debitam proportionem illius dignitatis. Propter quod Euthym., ser. de Zona Virg.; et Andr. Cretens. ser. de Dormit. Deiparæ, dixerunt: *Si quid, quod nos superat, in ea divina operata est gratia, nemo miretur intuens ad novum et ineffabile, quod in ea peractum est mysterium, ab omni infinitate infinites infinitate exemptum.* Ergo, cum ex divina sapientia ad certum gradum definita fuerit illa gratia, verisimile est eam esse talem, tamque perfectam, ut omnes inferiores in se quodammodo complectatur. Sicut enim Anselmus dixit, *decurisse Virginem ea puritate nitere, qua major sub Deo nequeat intelligi, ita dicere possumus decuisse ea sanctitate et gratia perfici, qua nulla major in ulla pura creatura, neque in omnibus simul intelligatur.* Et confirmatur,

quia major est dignitas matris Dei, quam munera Sanctorum omnium et dignitates, etiamsi in unum congregentur; ergo optime huic dignitati respondet gratia, quæ omnium aliorum gratias superet. Propter quod Sanctus Bernardus, ser. 15 de Festivitatibus Virg., dicit plus meruisse Mariam eo actu fidei et obedientiæ, quo Angelo annuntianti filii conceptionem assentita est, et assentiendo sese condigne disposuit, ac de congruo meruit ut esset mater Dei, quam meruerint omnes Sancti omnibus actibus ac meritis suis, quia, videlicet, eo actu meruit saltem de congruo eam dignitatem, cui excellentior gratia et gloria quodammodo debetur. Et ad hoc accommodat verba illa Sapientis: *Multæ filia congregaverunt sibi divitias, tu supergressa es universas.* Ac tandem concludit tantam esse perfectionem Virginis, ut soli Deo cognoscenda reservetur. Dices: hac ratione probaretur, B. Virginem habuisse hanc gratiæ plenitudinem, ab eo saltem instanti in quo incepit esse mater Dei. Respondetur negando consequentiam; satis est enim quod tunc habuerit totam hanc perfectionem quasi in radice, quia nondum pervenerat ad ultimum terminum perfectionis suæ; quanquam, si quis illud consequens concederet, fortasse non admōdum erraret.

10. *Maria magis Christo dilecta, quam Ecclesia.* — *Amor Virginis erga Deum quantus.* — Secunda ratio esse potest, quia Deus plus amat Virginem quam reliquos Sanctos omnes; ergo plus gratiæ illi confert; gratia enim respondet amori Dei erga personam quam perfecte amat. Antecedens probatur, quia talis amor videtur debitus matri. Unde Augustinus (prout refert Bonaventura, in Speculo Mariæ, c. 6) ad Virginem sic loquitur: *Te ipse Rex Regum, ut matrem veram, et decoram sponsam præ omnibus diligens amoris amplexu sibi associat.* Et Anselmus, lib. de Excellentia Virginis, c. 4, inde concludit amorem Dei erga Virginem esse majorem quam erga alias creaturas, quia, quod carius amavit, illi servavit: *Ostendit ergo, inquit, amorem erga matrem, quo nullum putemus esse posse majorem;* et infra: *Quid ergo hic dicemus? estne, putatis, ulla mens hominis, quæ modum hujus dilectionis, quam Deus ad hanc Virginem habuit, queat penetrare?* et infra: *Potestne, quæso, ullus hominum aut Angelorum istius amoris immensitatem penetrare, vel dignitati honoris illius quidquam cogitatu percipere comparabile?* Hinc etiam Bernardus, dicto ser., c. 3, Christum

potius venisse pro sola Virgine redimenda, quam pro cæteris omnibus hominibus, quod refert ex Glossa in id Canticorum 4: *Vulnerasti cor meum, soror mea, sponsa,* etc. Hinc etiam Methodius, ser. de Purificatione Virginis, ad eam sic loquitur: *Euge, quia debitorem illum habes, qui omnibus mutuatur, Deo enim universi debemus, tibi autem etiam ille debet.* Quocirca, quod Abulensis, 1 Prologo in Matth., q. 49, simpliciter dixit, Christum plus diligere Ecclesiam quam matrem suam, si sub Ecclesia matrem comprehendat, indubitatum est, quia hoc modo comparatur totum cum parte, et hoc sensu recte probant quæ adducit, Christum maxime diligere Ecclesiam suam, quam suo sanguine redemit, ad Ephesios 5. Si vero per Ecclesiam intelligit reliquum corpus Ecclesiæ excludendo Virginem (quomodo summi debet ut recte fiat comparatio), in hoc sensu falsum est quod inquit, amorem Christi ad Ecclesiam esse incomparabiliter majorem quam ad matrem suam, et Ecclesiam incomparabiliter majoris æstimationis esse apud Christum, quam matrem suam. Ratio autem illius est, quia Deipara est quædam pars Ecclesiæ, et redempta, sicut unus de Ecclesia. Quæ ratio in prædicto sensu nullius est momenti, quia etiam reliquum corpus absque Virgine non est tota Ecclesia, sed pars ejus, quæ licet multitudine et extensione major sit, tamen B. Virgo intensive, et in valore ac pretio est longe excellentior; et illius redemptio (ut cum Bernardino diximus) magis fuit a Deo intenta, quam reliquorum hominum. Potest vero confirmari hæc ratio, quia verisimile est B. Virginem plus amare Deum, quam cæteros Sanctos simul. Nam (ut recte dixit Bonaventura, in Speculo Mariæ, c. 6, circa finem): *Quid mirum si præ omnibus diligat, quæ præ omnibus est dilecta?* Decuit enim inter matrem et filium amorem multum esse perfectissimum, præsertim quia tali filio a tali matre talis amor debebatur; habuit autem B. Virgo omnem perfectionem quam habere debuit. Denique verisimile est B. Virginem hunc amorem et optasse et petiisse; cur ergo dubitabimus illum impetrasse? Ponderat et exaggerat hunc amorem eleganter Anselmus, 5 lib. de Excellentia Virginis, c. 4, et inter alia sic Virginem alloquitur: *Et tu, o beatissima seminarum, in quam fluxit tam copiosa et supereminens gratia omnium gratiarum, quid animi, quæso, gerebas ad eum qui tibi hæc magna fecit?* quasi dicat, habuisse amorem divino amori consentaneum.

11. *Similitudo inter gratiam Christi et Virginis.* — Tertia ratio iis non dissimilis colligi potest ex similitudine ac proportione inter Christum et Virginem. Diximus enim in priori tomo, gratiam creatam animæ Christi infusam, cum non fuerit infinita (quia esse non potuit), fuisse tamen, quantum esse potuit, proportionatam dignitati capitis, et majestati Verbi Dei, et ideo in intensione superasse omnes aliorum hominum et Angelorum gratias, etiam simul sumptas; decuit autem Virginem esse Christo simillimam et conjunctissimam; ergo in hac etiam perfectione et intensione gratiæ debuit ad illius perfectionem cum debita proportione accedere.

12. *Objectio.* — *Responsio.* — *Maria aqueductus gratiæ.* — Dices: cum hæc excellentia conveniat Christo ratione suæ dignitatis, potius fit illi injuria, si Virginem ei faciamus æqualem. Respondetur: ideo diximus, cum debita proportione, non cum æqualitate; Christi enim gratia tam ipsius Virginis, quam reliquorum sanctorum Angelorum et hominum gratias etiam simul collectas plurimum superat; gratia autem Virginis solum cum aliorum Sanctorum gratiis confertur, et illas superare dicitur; et in hoc dicimus servari optimam proportionem et similitudinem. Primo quidem quia (ut Bernardus dixit, ser. de Nativitate B. Mariæ) Christus in Ecclesia est tanquam fons gratiæ; B. autem Virgo, ut aqueductus; reliqui vero Sancti, ut rivuli; ergo in Christo ut in fonte congregantur omnes gradus gratiæ, qui tam ad aqueductum quam ad rivulos fluunt; in Virgine vero, ut in aqueductu congregantur omnes qui ad rivulos derivantur. Hoc enim modo, et in toto corpore Ecclesiæ est optima proportio, et inter Christum et Virginem conveniens similitudo et conjunctio.

13. *Maria omnibus salutaris et utilis.* — Deinde hinc potest quarta ratio formari. Nam, quia gratia Christi respectu omnium est gratia capitis, ideo habet illam excellentiam; sed B. Virgo participat illam dignitatem; decet ergo ut et gratia ejus illam perfectionem participet. Explicatur secunda propositio assumpta ex Sanctis Patribus, Irenæo, lib. 3 contra Hær., c. 33: *Sicut Eva inobediens facta, et sibi et universo generi humano causa facta est mortis, sic et Maria habens prædestinatum virum, tamen Virgo obediens, et sibi, et universo generi humano causa facta est salutis;* et infra: *Eva inobedientiæ nodus solutionem accepit per obedientiam Mariæ; quod enim al-*

ligavit virgo Eva per incredulitatem, hoc Virgo Maria solvit per fidem. Quomodo dixit etiam Hieronymus, in Ep. ad Eustochium, de Custodia virginitatis: *Mors per Evam, vita per Mariam.* Latius Augustinus, ser. 35 de Sanctis: *Altior celo est de qua loquimur, abyssio profundior cui laudes dicere conamur. Hæc est enim quæ sola meruit mater et sponsa vocari, hæc primæ matris damna resolvit, hæc homini perditō redemptionem adduxit. Mater enim generis nostri penam intulit mundo, genitrix Domini nostri salutem edidit mundo; auctrix peccati Eva, auctrix meriti Maria; Eva occidendo obfuit, Maria vivificando profuit; illa percussit, ista sanavit.* Ex quo principio inferius ita concludit: *Quid dicam pauper ingenio, cum de te quidquid dixerō, minor laus est quam dignitas tua meretur? Si cælum te vocem, altior es. Si matrem gentium dicam, præcedis; si formam Dei appellem, digna existis; si dominam Angelorum vocitem, per omnia te esse probaris.* Similia multa habet ser. 11 et 17 de Nativ. Eleganter vero et copiose Petrus Chrys., ser. 140: *Quantus sit Deus, satis ignorat ille qui hujus Virginis mentem non stupet, animum non miratur. Pavet cælum, tremunt Angeli, creatura non sustinet, natura non sufficit, et una puella sic Deum in sui pectoris capit, recipit, oblectat hospitio, ut pacem terris, cælis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum celestibus parentelam, ipsius Dei cum carne commercium, pro ipsa domus exigat pensionem; et ser. 142: Ipse, inquit, Angelus miratur, omnes homines vitam meruisse per feminam.* Hinc Bernardus, ser. 2 de Assumpti.: *Per te, inquit, accessum habemus ad filium, o benedicta, inventrix gratiæ, genitrix vitæ; et ser. 2 Pentecostes: Tunc, inquit, operabatur salutem nostram in medio terræ, in utero videlicet Virginis, qui mirabili proprietate terræ medium appellatur. Ad illam enim, sicut ad medium, sicut ad arcem Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negotium seculorum respiciunt, et qui in cælo habitant, et qui in inferno, et qui nos præcesserunt, et nos qui sumus, et qui sequentur; et nati natorum, et qui nascentur ab illis; et infra: In te Angeli lætitiā, justī gratiā, peccatores veniā invenerunt in æternum. Merito in te respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te, et per te, et de te benigna manus Omnipotentis, quidquid creavit, recreavit; et similia multa habet in ser. Signum magnum, et in ser. de Nativit. Mariæ, quibus in locis indicat nullum gratiæ donum communicari hominibus,*

nisi per Mariam, et inter alia inquit: *Maria omnibus facta est, sapientibus et insipientibus copiosissima charitate se debitricem effecit, omnibus misericordiae sinum aperuit, ut de plenitudine ejus accipiant universi, captivus redemptionem, aeger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, Angelus laetitiam, tota Trinitas gloriam, denique Filii persona humanae carnis substantiam, ut nemo sit qui se abscondat a calore ejus.* Subscribunt eidem sententiae S. Ephrem., orat. ad Sanctam Virginem, ubi *mediatricem* et *reconciliatricem* appellat; et S. Germanus, ser. de Coena Domini; latissime Petrus Damianus, ser. de Annunt., et ser. de Assumpt., et ser. 4 de Nativ. Mariae, quorum nonnulla verba infra afferemus, tractantes de intercessione Virginis et cultu illi debito. Si ergo omnia gratiae dona per Virginem caeteris communicantur, rationi consentaneum est ut in ipsa prius recipiantur. Quod si de gratiis, vel donis, aut virtutibus (ut ita dicam) diversarum rationum, nemo hoc negabit, propter dictam causam, et alias quas in principio hujus materiae adduximus, videtur sane, neque de gradibus et intensione gratiae id esse negandum, cum ad perfectionem sanctitatis hoc maxime pertineat. Unde recte dixit Bonav. supra: *Quid mirum si omnis gratia ad Mariam confluit, per quam tanta gratia ad caeteros diffluit? Et Laur. Justin., ser. de Annunt.: Magna, inquit, profecto fuit Mariae gratia, exuberans atque completa, quae caelis dedit gloriam, terris praebuit Deum, gaudium praestitit Angelis, saeculoque pacem refudit, fide docuit gentes, vitisque finem imposuit; humanae vitae instituit ordinem, atque spiritualem edidit moribus disciplinam. Quomodo non est Maria, juxta Gabrielis oraculum, plena gratia, quae effecta est mater Dei, paradisi scala, caeli janua, interventrix mundi, demonum fuga, peccatorum spes, Dei et hominum verissima mediatrice?*

14. *Objectio.* — *Responsio.* — Quinta et ultima ratio formari potest ex praecedentibus, quia actus perfectae charitatis, quos B. Virgo habuit in hac vita, innumerabiles fuerunt, ita ut eorum multitudo possit fortasse cum numero Sanctorum omnium conferri, quia (ut ostendimus) fere totam vitam in perpetua contemplatione transegit, in qua ferventissime Deum amabat, et hunc amoris actum frequentissime repetebat. Praeterea ostendimus, non minus meruisse B. Virginem quolibet horum actuum, quam meruit supremus Angelus illo actu perfecte libero, quo meritum

suum consummavit. Unde fit consequens saepissime singulis actibus plus meruisse B. Virginem, quam singulos homines sanctos omnibus actibus vitae suae, quia meritum supremi Angeli non fuit minus perfectum quam totum meritum cujuslibet hominis, saltem regulariter loquendo (ut abstineamus a quaestione non necessaria, an, scilicet, aliquis homo praeter Virginem, majorem gratiam consecutus fuerit quam supremus Angelus); igitur, si hujusmodi actus meritorii B. Virginis adaequant numerum omnium beatorum, plane consequitur etiam gratiam ejus superare gratiam omnium illorum. Si vero numerus actuum est inferior numero Sanctorum (ut credi facile potest), compensari potest hae inaequalitas. Primo, gratia ipsa, quae data fuit Virgini ex opere operato. Secundo, perfectione et valore singulorum actuum, nam etiam meritum primi Angeli excedit merita multorum inferiorum simul sumpta. Tertio, augmento et majore intensione ipsorum actuum; non enim fuerunt omnes inter se aequales, sed quo gratia fiebat auctior, eo actus ab illa procedentes erant intensiores et majoris meriti, ut supra fuse declaratum est. Quae omnia si exacte computentur, fit revera valde verisimile quod asserimus; in re enim adeo obscura, et non aperte revelata, non est quaerenda major certitudo. Nec video quid possit contra hanc sententiam objici, nisi fortasse quod nova, inusitata, ac praeter hominum opinionem esse videatur. Sed non est cur novum censendum sit, quod doctrinae praeceptorum Patrum, non solum non adversatur, verum etiam ita ab eis insinuat, ut merito illis attribui possit, vel saltem existimari hanc esse accommodatam explicationem eorum, quae ipsi magno verborum pondere virtute docuerunt. Accedit quod, cum ante viginti annos in Academia Salmanticensi, rogatus a gravibus viris, quaestionem hanc disputare atque definire fuerim aggressus, cumque in hanc sententiam valde propenderem, rei novitate detentus, eam proprio judicio ac sententia definire ausus non fui, donec Doctores sapientissimos, et in rebus Theologicis valde versatos consului, quibus omnibus pia atque probabilis haec sententia visa est.

15. Poterat hoc loco disputari quid amplius praeter gratiae perfectionem B. Virgo sibi meruerit; sed si generalia principia de merito observentur, et commode applicentur, non est quod in hac re amplius immoremur. Nam singularis illa quaestio, an B. Virgo aut

incarnationem, aut dignitatem matris Dei meruerit, in priori tomo, disp. 40, sect. 7, diligenter tractata est; de gloria vero, quam sibi Virgo promeruit, infra est dicendum. Praeter gratiam autem et gloriam, nihil est quod per se cadat sub meritum, nisi quod ad illas per se ordinatur, aut per se est cum illis conjunctum. Denique de merito B. Virginis respectu aliorum, an, scilicet, aliis etiam meruerit, nonnihil in hac sectione attigimus, et superius tractantes de merito incarnationis. Constat enim de condigno nihil meruisse nobis B. Virginem, quia est proprium privilegium Christi; de congruo vero merendo incarnationem, magnum bonum nobis promeruit, et dum vixit, potuit etiam multa bona aliquibus hominibus mereri. An vero aliquid amplius nobis meruerit dum hic viveret, aut nunc etiam nobis mereatur, vel saltem impetret, infra disputandum est, disputatione 23, sect. 1 et 2.

DISPUTATIO XIX,

In sex sectiones distributa.

DE SCIENTIA ET SAPIENTIA QUAM B. VIRGO IN STATU VILAE CONSECUA EST.

Quae diximus de gratia sanctificante Virginis Beatae, communia sunt omnibus virtutibus Theologicis et moralibus, et Spiritus Sancti donis, quae cum eadem gratia connexa sunt; unde explicando perfectionem hujus gratiae et meritorum Deiparae, excellentiam, quam in his omnibus virtutibus habuit, explicatam reliquimus; et obiter nonnulla adduximus de frequentissimo usu ac fere continua eorumdem exercitatione. Quapropter nihil amplius de illis dicendum occurrit. Solum ergo superest ut de intellectualibus perfectionibus atque gratiis gratis datis sermonem instituamus; de prioribus in hac disputatione, de posterioribus vero in sequenti disserendo.

SECTIO I.

Utrum B. Virgo habuerit in hac vita perfectam divinarum rerum cognitionem.

1. Principio ponendum est, quamdiu Deipara vixit in corpore mortali, non fuisse beatam secundum animam (ut ostendimus supra, disput. 4, sect. 1); utor autem beatitudinis nomine, ut indicem non habuisse stabilem ac permanentem visionem; an vero habuerit interdum illam in raptu, dicemus disputatione sequenti.

2 Ex hoc autem principio, necessario sequitur habuisse in hac vita fidem mysteriorum Dei (ut eadem disputat. 4, sect. 7, dixi), quia fundamentum sanctitatis et justitiae in viatore est fides; sed B. Virgo, quamdiu fuit in corpore mortali, fuit viatrix et sancta; ergo per fidem semper ambulavit, quia sine fide non potuisset placere Deo; et ideo Lucae 2, beata praedicatur, quia credit.

3. *Virginis fides perfectissima.* — *Objectio.* — *Responsio.* — *Dubium primum.* — Ex quo ulterius manifestum est hanc fidem in Virgine fuisse perfectissimam, tum ex parte subjecti in quo fuit valde intensa, et prorsus certa, omnem motum etiam primo primum dubitationis excludens; tum ex parte objecti, quia per illam distinctissime credidit mysteria Trinitatis et incarnationis, et reliqua omnia quae ad divinitatem et humanitatem pertinent. Ita docent Patres, Ambrosius, lib. 2 de Virginitate, et lib. 2 in Lucam; Epiphanius, ser. de Laudibus Virginis; Augustinus, ser. de Assumptione; Bernardus, ser. 35 in Cantica, circa finem, et in lib. de Passione Domini, qui inter ejus opera habetur, c. 2; Rupertus, fere toto lib. in Cantica. Unde Abulensis, parad. 4, c. 31, dicit propter hanc fidei perfectionem vocari Virginem ab Augustino, et Bernardo, *matrem credentium*. Ratio autem sumenda est ex principis supra positis. Ostendimus enim B. Virginem habuisse omne donum, omnemque perfectionem gratiae sanctificantis, quae Angelis vel hominibus communicata est; imo et excellentiori modo; tota autem haec perfectio fidei ad dona gratiae sanctificantis pertinet. Deinde ostendimus in B. Virgine fuisse in omni genere virtutis eximiam sanctitatem; sed fides est fundamentum justitiae; ergo debuit infundi in perfectione proportionata tantae sanctitati et justitiae. Praeterea ostendimus in B. Virgine nullum fuisse inordinatum motum in aliqua potentia ipsius; ergo nullum dubitationis impulsus aut motum passa est. Denique, agentes de ejus innocentia, eximiam fidem quam in filii conceptione, passione ac morte habuit, aperte demonstravimus. Blasphemata igitur Lutherus, qui fidem centurionis Mariae fidei praefert, eo quod Matth. 8, de centurione dixit Christus: *Non inveni tantam fidem in Israel.* Eo tamen loco non comparat Christus centurionem cum omnibus ac singulis qui ex populo in ipsum crediderunt; hoc enim modo, non solum fides Virginis, sed etiam Simeonis et Annae, Josephi et Joannis Baptistae, et Ma-